

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.
Fóca apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.,
și de fiesce care publi-
cațiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X.

Blaș 10 Martie 1900.

Numérul 10.

„Magiarii greco-catolici“ la Roma.

Mișcarea pentru decretarea limbii magiare de limbă liturgică, ce de doi ani în cóce decurge în stil mare, și-a ajuns punctul de culminare: Dumineca trecută au plecat din Budapesta 480 de peregrini „magiar-greco-catolici“ la Roma. În fruntea peregrinilor stă episcopul rutean din Eperjes I Vályi și episcopul Muncaciului Firczak, acest din urmă a plecat cu o zi mai curând, ca să-i pótă întimpina la sosirea în eterna cetate.

Cine sînt acești greco-catolici „magiar“ și ce vor? Mai ieri alaltăieri nici nu aveam cunoștința de existența lor și de o dată ne pomenim, că résar ca din pământ 200,000 „magiar greco-catolici“. Cum se pótă, că ei vécuri întregi nu au dat semne de viață, și de o dată, *ex machina*, ne pomenim cu sute de mii stând sub conducerea unui comitet regnicolar?

Am cetit și noi numele membrilor din comitetul regnicolar, și tot cam de nume rutene-slavice am dat; ér cât pentru cei 480 de peregrini sintem tare curioși dacă am puté scóte din ei măcar un percent magiar neaș.

Gazetele unguresci o spun fără înecunjur, că mișcarea s'a pornit din partea bunilor patrioți Ruteni. Bunii patrioți Ruteni — se vede — nu au alt lucru, de cât să se intereseze de

limba liturgică magiară, câtă vreme Jidovimea îi cutropesce cu desévârșire istovindu-le puterile de-a binele! Bunii preoți Ruteni nu au alt lucru, de cât să-și arete „patriotismul“ și la altarul Domnului, în vreme ce poporul de rînd geme în cea mai négră miserie și ignoranță, ajuns a fi cel mai de compătimit ném din țară! Bunii patrioți Ruteni, hat drumul Romei, ca să câștige limba magiară pentru altar, în vreme ce guvernul e necesitat a lua măsuri de siguranță pentru bietul popor, părăsit de părinții lui sufletesci, lăsat pradă cutropitorului potop al Jidanilor din Nord

Inteligența și poporul rutean — căci *aceștia* sînt „magiarii greco-catolici“ *ex machina* — nu au durere pentru starea extrem de decădută a poporului, din care fac parte, ci umblă a-și câștiga ei înșiși merite pe alt teren mult mai recunoscător — pe terenul sentimentelor „patriotice“.

„Bud. Hirl.“ din 19 Nov. 1897 serie: „Dóră în un singur moment abia pótă omul cuprinde folosul cel mare, în care s'ar împărtăși națiunea magiară. *Ce factor puternic și neînvincs ar fi ea pentru lățirea limbii magiare și pentru magiarizare!*“

Cu alte cuvinte, scopul bunilor Ruteni peregrini la Roma, pe cari gazetele unguresci începînd chiar de la „Magyar Allam“ cércio a ni-i presenta ca pe nisce cucernici catolici, este vedit — *politic. Sfînta liturgie și sfîntul altar*

ar deveni „un factor puternic de magiarizare“

Scim, că sînt și alții la spatele lor, scim, că alții întorc șuruburile acestei mașinării de magiarizare.

Scim, că dacă Roma ar încuviința cererea lor, acordându-le usul limbei magiare în serviciul divin, s'ar deschide câmp vast șovinismului de rassă, ca să ocupe singurul loc, ce până acum a rēmas vergur, neatins: *altarul Domnului*.

Scim, că dacă Roma ar încuviința cererea lor, biserica noastră în special ar fi espusă la pericole nespuse de mari. Căci dacă s'ar hotări limba magiară de limbă liturgică, câte certe nu s'ar nasce între credincioșii nostri, cari locuesc în comune mixte (magiaro-române) că óre în care limbă să se servéscă servițul divin. Și cine ar mai puté pune stavilă procesului de descompunere, mai ales în parochiile mărginașe din Nord, unde parochienii se mărturisesc de Români, dar nu sciú de cât unguresce? Cine ar împedeca pe catolicii unguri de ritul latin, ca să pretindă și ei usul limbii unguresci, când ei ar fi mai îndreptățiți spre acesta de cât Rutenii renegați?

Și cine nu ar privi atunci cu îngrijire la viața limbii românesci în biserică, câtă vreme puternicii zilei ar avea din ce în ce mai mult drept de a se convinge, că liturgia magiară este de fapt „un factor puternic de magiarizare“?

Feuilleton.

„Mărțișor.“

(dedicație redactorului „Unirea“.)

Cu 1-a l. c. „Unirea“ apáru sub răspunderea unui nou redactor. Este amicul A. C. Domsa, un „Mărțișor“ Unirei? — m'am întrebat. Și mi-a venit în gând, că de o dată cu răspunsul să fac și puțină filologie și folcloristică, tóte sciințe moderne. Să cercetăm dară ce este „Mărțișor“? Este numele poporan al lunii lui Martie, cum serie „Unirea“ și după ea mulți. Este luna consfințită în vechime miticului strămoș Marte. De acesta inse n'am aflat altă reminiscență în popor, de cât l. numele lunii Mărțișor, comun cu latinescul Martius (mensis) ital. Marzo, franc. Mars. ș. c. a. 2. sərbătórea poporană „Mărtinú“, ce se ține în 1 Faur și 12 Nov. și care, cred eu, este identică (aceeași) cu sərbătórea lupilor, care o țin (pe Jiú) la prinderea postului de Păscé și este o rămășiță din credința Romanilor, că Mărte, într'alte, apără turmele de ciumă

și de lupi. Atăta amintire de Marte și aceea inconșcie la poporul nostru. Unde este „ziua muierilor“ („calendae feminarum“), care o țineaú matrónele romane în 1-a Martie de aici numirea „Matronalia“, și cu florí încununate jertfeaú zeesei Juno Lucina florí în biserica-i de pe Esquilin¹⁾? Unde este amintirea sərbătórei cavaleresci „Equiria“ (tot în 1-a Martie și 27 Faur)? Unde-s *saliarele* și „Mamuralia“? Unde-i sərbătórea Vestalinelor („Festum Vestum“)²⁾ 1-a Martie, în care 6 prentese ale Vestei înoiaú focul sfînt într'un chip nóú necunoscut? Câte lucruri însemnate se serbaú în acesta zi și cum s'au uitat tóte! „a uitat nepotul, ce a păfit străbunul!“ Dar nu-i mirare! Sərbătórite págănesci au trebuit se facă loc sərbătórilor creștine și între aceste și acele staú aprópe 2000 ani.

În decursul vremii s'a creat legendara „Dochia“ 1-a Martie st. v. cea rēntăcióasă și potrivnică Românilor: „Juno addita Teucris.“³⁾ Popor de poeți românul a creat și alte sərbătórite și datine în locul celor perdute. Dar,

¹⁾ Ovid. Faust. 3.
²⁾ Liv. I. 20.
³⁾ Vergil. Aen. VI.

durere. și aceste încep a se uita: pică jertfă civilizațiunei, contactului cu alte popóre și diferitelor împrejurări din viața intimă. De nu ne vom îngriji, să le păstrăm pentru posteritate, nu vor sci strănepoții: ce era vișleimul, craii, turca, steaua ș. a. Cine scie azi, d. e. ce era un „Mărțișor“? N'ar mai sci dóră, nime, de nu se îngrija eminentul scriitor Nic. Gane, ca să-l eternizeze.

„Romăncele din vremea trecută, — serie Gane — . . . se îmbracăú cu alțițe, își spélaú fața cu apă din isvor și urmaú datinelor și obiceiurilor strămoșesci. Ele ciocniaú óuú la Păscé, ascultaú *căntecele de stea* la Crăciun, *colindele* la Anul Noú¹⁾ și trámiteaú „Mărțișori“ la întâiú Martie. Azi . . . ușile nóstre se închid cu îngrijire înaintea colindătorilor, ce cutéză să ne calce pragul, ér *Mărțișorul* nici nu se mai scie, ce este.“

„Să senturám dar noi — continuá distinsul novelist — pulverea uitării de pe acest vechiú și frumos obiceiú strămoșesc. „Mărțișorul“ era un dar, ce-și trámiteaú românii unul altuia în ziua de întâiú Martie. El costa într'un *bănuș de aur*, spánzurat de un gaitan (șir) de mătasă împletit cu fire

¹⁾ În România, ér la noi la Crăciun.

Nu avem darul profeției, de aceea, nu le putem proroci patrioticilor Ruteni isbândă deplină; lăsăm prorocirile de acest soi gazetelor ungurești.

Noi ne punem încrederea în Dumnezeu și în înțelepciunea sfântului Scaun apostolic, care ne a putut convinge și până acum, că inovațiunile de această natură nu se admit așa numai cu o înclinare din cap, sau cu o trăsătură de condei. Și nu se vor admite nici de aci înainte, câtă vreme Roma poate avea cunoștință, că sub masca religioasă se ascund taie și reserve politice!

Mișcarea între Români din Ungaria.

Sub titlul acesta ziarul „Allgemeine Zeitung“ din München, a publicat în numărul din 24 februarie n. o corespondință datată din Budapesta, în care se premărește politica lui Széll și se arată fructele ei printre Români.

Corespondința a pornit din cunoștințele declarației a dlui Széll în chestia naționalităților; ea laudă pe ministru president pentru tăria cu care ține tradițiile de împăcare a lui Deák și arată cum o sâmbă dintre Români s'au umplut de sperarea, că de acum înainte poate că încă vor are parte de o tractare mai dreaptă și apoi continuă: „Un an a trecut, de când actualul ministru president a ajuns la cârmă, și de și în acest restimp scurt nu s'au sevărsit fapte hotărâtoare, cari să vedescă o schimbare în politica guvernului cu privire la naționalitățile nemagiare. totuși nu a putut, să nu se afe din purcederii și apariții singuratică, pe cum și din înțelega manieră în tractarea nemagiarelor și afacerilor lor, că dl Széll e hotărât, să schimbe cuvintele sale în fapte. Această a produs liniștire și a trezit sperări, cari au pregătit și în ținuta Românilor o întorcere

și au produs mișcarea aceea, care se sevărsese acum. Rezolvirea favorabilă a chestiunii pertractate atâta vreme despre subvenționarea școlilor românești din Brașov din partea guvernului regesc al României a împărțit mișcării acesteia un îmbold puternic, și declarațiile conciliante făcute de Széll în parlament despre politica sa de naționalitate o vor face, să progreseze și mai tare. La Români din Ungaria și Transilvania astăzi pot, să se deosebescă trei direcții naționale politice. Aci e mai de aproape o direcție hotărât amică guvernului, carea deja de mai mulți ani e reprezentată prin câți va deputați de naționalitate română în parlament și a nume în sinul partidului guvernamental și chiar acum va, ca întemeind în Oradea mare o „liga patriotică românească“ să-și dea o organizație mai solidă pentru ca să potă reprezenta mai cu efect agitația pentru principiile sale. De direcția aceasta se țin mai ales persoane oficiale. între ele și preoți singuratică, bună oră episcopul românesc din Arad și împrejurimea lui; în popor direcția aceasta încă nu și-a dobândit o răspundere și adâncire mai însemnată. Cu mult mai important lucru ar fi, dacă între Români estremaștii ar face cuceriri îndemnarea ce au făcut-o în timpul cel mai nou moderat. Direcția aceasta sub impresia enunțării lui Széll declară, că ar fi aplicată, să închie pacea național-politică. Condițiile adevărat că sînt de așa, cât suferă în doială, dacă le va primi guvernul. „Moderat“ cer mai pe sus de toate să se eșecuteze legea de naționalități „cu totă rigorea“, așa dară ca „în ținuturile locute de Români să se înființeze școli de stat cu limbă românească de propunere, în gimnaziile de stat, mai ales în Transilvania, să se propună limba românească prin învățătorii români“, ca „în justiție și în administrație să se introducă limba românească, și să se ușureze Români-

lor intrarea în parlament“. Atuncia „se va restabili pacea pe linia înțelegă, și pretenșiunea autonomiei Transilvaniei va fi o dogmă învechită a câtor va politiciani“. Se supune, că îmboldul acesta conciliant a purces din reședința mitropolitană din Sibiu și află sprijinul și ajutoriul la câți va corifeii români din Banat, bună oră la marele proprietariu Al. Moesonyi. Ea a și dat pe loc de împotrivirea serioasă a grupului al treilea dintre Români, de contradicția intrasigenților și pasivității, organul cărora „Tribuna“ din Sibiu a dat „moderaților“ o lecție aspră și despre Széll a declarat, „că guvernul actual nu a implinit nimica din programul său, și că el a făcut chiar contrariul călcând în picior legea, dreptul și dreptatea“. Aci nu poate deci încă multă vreme, să fie vorbă despre pace. De „radicali“ acestia se țin înse până astăzi majoritatea poporului românesc, mai ales în Transilvania“.

Nu vrem să discutăm întru cât sînt adevărate laudele ce să aduc aci nouului guvern, noi nu vedem prin o prismă așa admirabilă traduse în fapte „vorbele“ ministrului Széll. Prigonirile, cari au pornit de mult în potrița noastră, vedem că încă n'au încetat și noi continuăm a fi tractați și acum cu aceeași iubire mașteră ca și în trecut. Er se ce privește „liga patriotică românească“ de la Oradea s'a dovedit de o nimica mare.

Eră-și autonomia. După ce congresul autonom a făcut așa de puțin în chestiunea atât de mult agitată a autonomiei, Primatul a convocat pe Sâmbăta trecută o conferință a Episcopilor catolici spre a relua firul lucrărilor în această chestiune. După o discuție mai îndelungată s'a ales o comisiune de trei Episcopi, care va avea să convină cu comisiunea congresului și să precizeze poziția

albe și roșii, pe care persona, ce-l primia în dar, îl purta la gât, până când înflința cea de întâiu roșă înflorită, pe crengile căreia depunea apoi și darul primit. *Bănuțul însemna împelșugarea; firele albe și roșii ale gaitanului însemnau fața albă, ca crinul și rumenă, ca rosa, er ofranda făcută „reginei florilor“ era o salutare poetică, adresată primăverei.*“

„Așa aveau vechii români obicei încheie d. Gane, de a se ura în ziua de întâiu Martie. Ei erau naivi în sufletul lor; trăiau în simplitate și împrumutau vorbele și obiceiurile lor de la mama natură, care împodobia fruntea ficelor lor cu flori din câmp și vorbele bătrânesce cu alegorii poetice!“ Câte vorbe, atâtea regrete, suspine chiar pentru părăsirea tradițiilor strămoșesci, în locul cărora civilizația modernă a introdus minciunile de la prima Aprile „cari și aceste din cauza necontenitei îndulcirii a moravurilor noastre — auțiți satiră! — au ajuns a se practica în toate zilele anului“, observă ingeniosul auctor. Da! vom adauge noi, și în locul frumoșelor colinde avem pomul de crăciun, datină, de sigur, străină.

Și acum răspunsul la întrebarea: dacă este amicul Aurel un Mărțișor Unirei? Fără îndoială! Câtă vreme îngrijii-se-va prin organul, ce redactază, ca să nu pierdem nimic din ce constituie caracterul tipic al poporului român; până când interesa-se-va în colonele fôiei și de totă viața intimă a blândului nostru popor, ca nimic din cele ce sînt ale acestuia să nu piară, er cele ce sînt în apunere, ori chiar apuse, să le studiem și scriem pentru urmași, căci:

„O, de am puté redobândi și câte avem perdute!“

Tot, ce ast fel se va păstra pentru viitorime, va fi un scump „Mărțișor“ sciinței și în special etnopsichologiei române.

Sperăm, că „Unirea“ va îmbrățișa și acest interes. Atunci vom zice redactorului ei: un „Mărțișor“ Unirei

ave!

De la bal

— amintiri de post din zile de dulce —

Iubită Margareto!

Mi-ai zis să-ți scriu ceva despre balul nostru din 11 Februar 1900, la care scial, că o să ia și eu parte. Voiam să fac un raport în totă forma înșirând după alfabet și damele și domnișorele, cari au fost de față; mai mult, eu aș fi pus și domni, dar nu după alfabet, nici după cum au fost îmbrăcați, ci, ghici după ce ordine? Inse mă temeam, să nu se supere pe mine bărbății, că le ia meseria de raportori, căci atunci dinșii cu ce să vor mai ocupa?

Mă temeam cum zic, să dau o formă prea serioasă scrisorii mele, căci atunci de abia ar fi aruncat cineva o privire fugitivă preste șirele mele, ca preste ori ce lucru superficial și neobiectiv, subscris de o femeie, negândindu-se nimeni că a dese ori în nisip găsești fire de diamant.

Nu vreau să zic, că noi femeile am fi nisip și numai iei colo s'ar găsi la întâmplare, câte un fir de diamant între noi. Noi toate

am putea fi tot atâtea fire de diamant, dacă pe lângă educațiune am avea și instrucție serioasă și bărbătescă. Și atunci ar înceta eterna nedumerire pentru faptele și lucrurile noastre.

Dar ceea ce m'a îndemnat să mă abat de primul meu gând, a fost, că amicul meu D. dl șef redactor, mi-a zis azi dimineață:

— Ileană dragă, n'ai ceva gata pentru numărul viitor?

Așa-i că și se pare curios, că-mi zice Ileană, dar se sci că noi sîntem per tu în totă forma din un fericit timp a vieții mele și numai, când nu ne unim în principii ne zicem „domnule“, „domnișoră“ și „dta“, erăși în totă forma. Er astăzi sînt tare mândră a fi per tu cu dl șef redactor. Câte favoruri nu pot spera din acest prilej?

Etă dar, Iubită Margo, că scrisoarea destinată ție, a ajuns în publicitate, și eu, pote am rișcat să îmi atrag câte va priviri dușmănoșe.

Dar să vin la obiect.

Sala balului era arangiată pe cum îmi aduc aminte cu gust și pricepere. Laudă comitetului arangiator și tuturor, cari au contribuit cu cuvîntul și cu fapta pentru această. Fumul și praful, proverbial la petrecerile noastre, de astă dată nu ne-a supărat. Pote și din motivul, că nu eram prea mulți participanți.

Cum a decurs balul?

Ca ori ce bal și petrecere, după același vechi șablon. Ordinea de dans a decurs în ordine. Mulțămirea a fost la culme.

Dar cum și-a petrecut lumea?

pe care Episcopatul a luat-o în fața celor două proiecte a comisiei de 27. —

Dintre Ilustri Arhiepiscopii ai Provinciei noastre n'am luat parte la această conferință de cât Escel. Sa Episcopul Gherlei. Cel alaltă și-a scusat absența pentru cunoscutul e motive principiale. —

Magiarii greco-catolici. Câte va sute de magiarii greco-catolici au sosit în sfârșit, după multe necasuri, chiar în Roma, — strigă în gura mare foile amice introducerii limbii liturgice magiare. Au sosit, e fapt. Și încă e cum: Din cauza vântului bora, trenul n'au putut ajunge în gara Fiume, de cât cu o întârziere de jumătate oră. Pe marea Adriatică s'a pornit o așa furtună puternică, cât au trebuit se acosteze la țărmul insulei Cherso, de unde n'au putut pleca mai de parte de cât noaptea pe la 11. În apropierea insulei vântul era cât pe aci să doborâre trecătorul magiar de pe catarg.

Dar, câți ore din cei sosiți sînt veritabili magiarii greco-catolici? și câți peste tot sînt greco-catolici?

E un secret public, că bieților ruteni li s'au făcut toate înlesnirile posibile, numai se mîrgă cât mai mulți la Roma, cu toate acestea nu s'au aflat de cât foarte puțini. Toți cei alaltă „peregrini“ sînt „umplături“.

Dar, era vorba că magiarii merg la Roma se ceară limba liturgică, nu ne spune dl Szabo, marele lor conducător, ce li s'au spus de la Roma?

Noi știm, că Sfinția Sa le-a dat se înțelegă, că nu-i primesce de cât ca „peregrini“, și de loc ca „delegați“, — și că mai mult, nici nu-i primesce separat, ca pe Românii la 1893 ci la oaltă cu alți peregrini.

Se așteptăm pe Dl Szabo să se întoacă de la Roma, și atunci poate ne va spune și nouă impresiunile ce a adus.

Revista bisericească.

Roma. Vineri în 21. c. Sfinția Sa și-a serbat ziua născerii a 90 și a 22 a alegerii sale de pontific. În alocuțiunea ce a ținut-o către cardinalii S. Părinți după ce a reamintit marele bine ce se derivă din anul iubilare, a rugat pe cei de față, să înalte rugăciuni către Părințele ceresc pentru încetarea vîrsărilor de sânge din Africa sudică. Tot în ziua aceea s'a ținut în basilica s. Petru un Te Deum solemn în prezența unei mulțimi imense, ér séra întreg frontul numitei basilice a fost luminat splendid.

Între numărósele felicitări, ce le-a căpătat părintele comun al creștinătății din incidentul zilei memorabile, au fost și acelea, pe cari le au trimis diversele grupuri din parlamentul imperial din Viena.

Pelegrinajele continuă. Scopul se înțelege că este căștigarea indulgențelor și a altor daruri spirituale. În mulțimea pelegrinajelor inse se află unul, a cărui scop principal e cu totul altul. E vorba de de mult proiectatul pelegrinaj al greco-catolicilor așa ziși magiarii, din patrie. Dar despre aceștia scriem airea.

Revista politică.

Din Patrie. S'a zis de multe ori și de mulți, că ministrul president Széll numai în mod provizoriu va ține portofoliul internelor. Începură chiar să se facă fel de fel de combinațiuni asupra persoanei, ce ar fi luat asupra sa agendele ministrului de interne. În contra tuturor părerilor acestora, în timpul mai nou s'a divulgat scirea, că portofoliul internelor va rămâne în mâinile lui Széll până după viitoarele alegeri dietale, ce se vor ține de acum în un an, voind el în forma această să dea dovadă și cu fapta despre

adevărătatea și sinceritatea cuvintelor: lege, drept și dreptate.

Tot la ministrul president s'a prezentat o deputațiune a Fiumanilor, cari au venit să-l mulțămescă pentru bunăvoința, ce a arătat-o în o vorbire a sa față de Fiume. În răspunsul său ministrul zise, că el respectază drepturile Fiumanilor, dar în schimb pretinde ca Fiumanii încă să recunoscă suveranitatea Ungariei. În modul acesta diferențele iscate pe timpul faimosului Bánffy se vor aplană pe cale pacinică.

Ministrul de comerț din parte-și, ca să facă și el ceva inovație i-și bate capul cum ar pute el promova comerțul orașelor din provincie. Căci de când cu sistemul zonelor la calea ferată, comerțianții mai mici preterând cu totul pe comerțianții mai mari de la orașele din provincie se adresa de a dreptul la cei din Budapesta. Pentru sanarea rîului, ministrul va face o reformă mărind zonele de la distanțele de mijloc.

Austria. Ședințele Reichsrathului decurg în liniște, dar pentru aceea nu se poate zice, că parlamentul e capace de lucru. Comisiunea parlamentară a deputaților cehi, nu vre să scie de pace, până când limbii lor nu li se vor da drepturile, ce-i compet. Spre scopul acesta a și provocat pe toți deputații cehi să facă obstrucție în dată ce ar fi prezentată înaintea parlamentului o cestiune de ceva moment. Comisiunea însărcinată cu cercarea modalităților de împăcare, nefind nici un prospect de reușită, se va dizolva.

Transvaal. După o nenorocire urmîzătoare. După eliberarea orașului Kimberley, prin predarea lui Cronje, a urmat eliberarea Ladysmithului. Nu, că

Éta o întrebare care cere răspuns, și care mai mult ca ori cine, tu vei fi dornică să-l auzi.

Nu știu cum, dar în mijlocul balului mi-am adus aminte de o observație a ta, că adevărat, tu ai fi auzit, că noi blășanii nu facem alta, de cât ne silim a ne eclipsa unii pe alții, și anele pe altele, dacă nu prin lux ori spirit, chiar și prin răutate.

Eu atinsă în cea mai delicată cordă a inimii. În ambițiunea de blășană ți-am răspuns, că acesta e numai la aparență, în realitate toți trăesc în armonie.

Nu știu cum mi-a venit în minte această observație. Și m'am gândit, că ce bine ar fi dacă pretutindenea ne-am apropia prin amabilitate unii de alții, închegându-ne într'o societate completă, care să impună tuturor. Dar eu cred, dragă amică, că noi românii trebuie să așteptăm alte timpuri viitoare, pentru a ne ști respecta unii pe alții.

Am face un lucru tare cuminte, dacă ne-am emancipa de sub cătușele luxului. Să ne îmbrăcăm cu îngrijire, dar nu făcînd risipă de bani, pe cari i-am pute folosi la cauze mai demne de prețul banului. Dar așa sîntem noi fetele și damele în general, că vedînd la un bal pe amica noastră mai frumos gătită, de cât noi, ne pierdem voia bună și cumpetul, implîndu-ne de mahnire, că nu ne-am îmbrăcat și noi așa de frumos ca dînsa, ér cu altă ocazie cîntăm să o

ajungem, dacă nu chiar să o întrecem. Ce frumoasă ar fi emulațiunea acesta la alte cauze mai bune!

Și n'am face ore mai bine, dacă ne-am nisui, ca nu prin rochiile, ci prin purtarea noastră, prin amabilitate și grație firească am atrage atenția asupra noastră?

Pentru mare lucru nu aș vrea să uit a pomeni, că tinerii și-au făcut datoria de cavaleri cu excepția unora, foarte puțini la număr, și pe care îi rog să nu se supere pe mine că le fac acest mic reproș. Da, tinerii și-au dat totă silința, ca damele să-și petrecă bine.

Cu câte iluzii nu merge o fată la bal și fără câte din acele nu se întoacă! Mai bine e de cine merge fără iluzii și să întoacă se fărîmăcilor lor, dar și mai bine face, cine nici nu merge, nici nu se întoacă amețit de aceste nimicuri.

Nu observi, că eu vorbesc acum atât de flegmatic, făcînd figuri de cuvinte, despre un lucru, preste care nu noi sîntem stăpâni, ci voi stăm sub stăpînire, ca nisce sclavi, ce sîntem?!

Putem noi ore porunci inimii, să facă așa cum vrem? Și în fine chiar dacă-i poruncim, ne ascultă? Și cât de puțin ne trebuie Dîmne, ca să ne făurim raiuri întregi de visuri de fericire! Destul o privire din doi ochi frumoși albaștri, ca să ne topim de emoțiune și să simțim dorul de a sbura la

fericire! Și éráși e destul o privire indiferentă din aceiași ochi albaștri, ca să înțelegem, că viața nu mai are nici o valoare și nici un farmec pentru noi.

Privind o dată, nu știu cum printre dansatori, m'am pomenit esprimându-mi gândul în vers:

Ah ochi albaștri pentru ce
Mă ocoliți?
Și 'n schimb, că vă iubesc
Voi mă răniți!

Și în momentul acela aș fi dorit să fiu un trandafir, ori un crin ca să-i pot plăce, ori să am toate comorile din lume, ca să mă alégă pe mine, dacă așa cum sînt, nu sînt nimic pentru el.

Și m'am simțit atât de îndurerată, vedînd că cere pe alta la dans și nu pe mine.

M'am simțit atât de mahnită — și ore ce drept aveam?....

De închiere află dragă Margo, că regret din inimă, că m'am dus la bal. Am pierdut atâtea iluzii fermecătoare, atâtea hrană pentru inima mea nemângăiată, cât nici n'ai crede!

Te sărută a ta

Uleana.

doră lui Buller i-ar fi succes să respingă armata Burilor, ce ținea impresurat Ladysmithul, ei Burii înșiși s'au retras. Anglezii după predarea lui Cronje, în frunte cu Roberts și-au luat drumul spre capitala Oranjelului, Bloemfontein. Ast fel Burii au fost siliți să se retragă spre apărarea țării proprii. Planul lor la început era să părăsască capitala Bloemfontein, retrăgându-se la Vynburg, în distanță de vreo 110 chil., unde avea să se întimplă lupta decisivă. Pentru împedecarea lui Roberts, care înainta spre capitala Oranjelului, Joubert a trimis doi generali cu vreo 6 mii soldați, ca să-l oprască în cale, până când Bloemfonteinul ar fi fost deșertat de tôte. Dar după ce Roberts și fără contrastarea Burilor, nu putea înainta din lipsa de proviant, Joubert și-a schimbat planul așteptând oștirile angleze înainte de Bloemfontein la Abrahamskraal. Aci se aștepta o luptă decisivă.

După cum spun unele telegrame mai nouă, o altă parte din armata angleză și-a luat calea spre Iohannesburg, capitala Transvaalului. Nu e mirare. Armata angleză, considerând mărimea ei colosală, se poate împărți și în trei părți, fără ca prin această să piardă ceva, căci în ori care cas ei tot de una sînt mai mulți de cât Burii, cari li s'ar opune.

În Anglia omenii, cu deosebire după retragerea Burilor din jurul Ladysmithului, nu știu cum să-și mai manifesteze voia bună. Ovațiunii peste ovațiuni. Prăvăliile și fabricile sînt deșerte. Toți grăbesc pe strade, ca acolo să potă da frîu liber bucuriei, ce o simțesc. Soldații rămași acasă, acum după ce sörtea a început a fi în favorul armelor angleze, sînt supărați foc, că nu i-au trimes și pe ei în Africa sudică. De mînia strică tot ce le stă în cale. Acestea tôte se întimplă acum, când considerând starea lucrurilor așa pe cum e, nu ar fi motiv de nici o bucurie. Căci, ce e drept, Ladysmithul e eliberat, dar că ce față posomorită ne va prezenta, ni-o putem închipui, dacă ne vom aduce aminte, că 150 de zile a fost bombardat de Buri, ér Kimberley 125 de zile.

Cu atât mai puțin ar afla motiv de veselie, dacă ar reflecta, că pe mormintele alor 430 ofițeri și 7807 de soldați, ce au căzut ori au murit în rănile căpătate, au trebuit să mai verse 200 milioane floreni în anul trecut și 420 milioane floreni în anul de față, cari tôte pentru puternica Anglie față de puținii și neînsemnații Buri, numai motive de întristare ar trebui să fie.

De alt cum Anglezii, ca să fie siguri de învingere în timpul cel mai apropiat vor mai espeda vreo 39 mii soldați în contra republicelor inimice.

Despre împăcare de o cam dată nu este vorba. E drept, că președintele Statelor-Unite s'a oferit pe sine de mijlocitor, dar Burii pun ca condițiune esențială a împăcării independența țării lor. La această neînvoindu-se Anglezii, Burii încă sînt hotărâți să continue lupta până la cea din urmă răsufare.

Corespondințe.

Răsuneț la idea înființării unui claustru românesc de călugărițe.

Martie 1900. —

A trecut o lună de zile de când în colónele „Tribunei“ s'a apărut scrisórea Dșórei Veturia Lazar de Purcareți referitoare la înființarea unei mănăstiri de femei care să aibă sublima menire de a da fetițelor române o educație creștină per eminentiam.

O lună de zile a trecut, fără ca idea aceea să fi aflat răsuneț în cercurile noastre competente.

Póte nu eú îns chemat a scrie la obiectul acesta așa momentuos, care pretinde o mare prevedere și agerime de minte: ca să vadă în depărtare piedecile, cari vor sta în calea realizării acestei idei, sau împrejurările, cari o vor favorisa, cu tôte acestea vreaú să arăt pe scurt însemnătatea unei ast fel de mănăstiri pentru femei din punct de vedere religios-moral și național. Și o fac această din motivul, că scrisórea Dșórei V. Lazar apărută în „Tribuna“ din 3, 4 și 6 februar st. n. 1900, nu toți au avut ocaziunea să o cunoască. —

Dacă femeia în timpurile vechi păgâne a avut tristul rol, de a fi numai o sclavă bărbatului, care dispunea de sörtea ei după plac; dacă atunci erau atât de rari adevăratele mame, cari să-și priceapă chemarea lor sublimă de a fi focularul nestins din care să se răspîndescă razele sênine a creșterii bune, dacă erau așa de puține mamele cari să fie educatorii iscusiti, ce avea să dea pruncilor o creștere religios-morală amésurat spiritului timpului în care trăim; — dacă zic această era chemarea femeii atunci, — acum după ce rîurile de apă vie a religiei păcii și iubirii și-au revărsat undele rēcoritoare peste întregă câmpia omenescă, — acum chemarea femeii e cu mult mai momentuosă.

După ce Dl Christos a ridicat căsătoria la demnitatea de sacrament imprimându-i sfințenie dumnezeescă, — chemarea femeii în viața socială-conjugală e cu mult mai însemnată.

Femea ca să-și potă împlini greutățile și datorințele pe cari i le impune căsătoria trebuie să aibă o creștere religios-morală solidă. Mama care e în o atingere continuă și nemijlocită cu copiii ei, cari o imiteză în tôte, — trebuie să poședă o adevărată educație spirituală atât morală cât și socială. Copiii își însușesc aprópe întru tôte caracterul mamei lor. Și dacă ea nu va fi crescută în principiile creștine ne putem închipui ce caracter educativ va sădi în copiii săi. Dacă vine un biet cerșitor după milă, mama fără creștere religiosă îl primesce cu vorbe urite, ér dacă-i svirle o bucată de pîne o încarcă și această cu injurături. Copii dacă o aud și o vęd, încep și ei a nutri o ură, o antipatie față de sēraci, carea după ce vor crește ei mari să va face în un disgust condamabil față de toți cei lipsiți. Cum va imprima mama în frageda minte a copiilor preceptele dumnezeesci și consiliile evanghelice, mandatele și datorințele morale creștine, — dacă nici ea nu e convinsă despre originea lor de la Dumnezeu, dacă nici ea nu le cunoșce și nu le pune în praxă? Cum va sădi ea în prunci rivna casei Dlui, dacă nu merge la sfânta biserică de loc, s'au numai din datină? Ne putem închipui ce direcție morală va da

o mamă nereligiosă fiilor săi. Cum se vor ruga ei sara și dimineața Domnului Dumnezeu pentru părinții lor iubitori, dacă ea ca mamă nu-i iuvață a se ruga, sau nici chiar însași nu se rógă!? Cum se vor deda ei să fie cumpetați la vorbă, să nu injure și să fie ascultători, când ea însași la tot pasul injură, blastemă și hulesce pe toți?! Cum vor fi copii ascultători când ea nu ascultă de bărbatul ei?! Cum va putea în fine o ast fel de mamă să sádească în frageda inimă a copiilor iubirea lui Dumnezeu, sperarea în ajutorul Lui și credința în esistența și învătaturile Lui — dacă ea însași nu le are în conștiința sufletului său?!

Sînt grozav de desastrose pentru viața socială urmările creșterii religioase-morale greșite. Și urmările acestea triste să vęd și la noi. Nu voiú să amintesc defectele creșterii rele ce să dá copiilor în unele institute de învătămînt; nu voiú să relevez grandomania de care sufăr aceste tinere mlădițe eșite din ast fel de institute; nu voiú să descoper tôte ideile scalciate ce turbură deja de acum creșterea tinerei fete eșită din atare pension; — voiú numai să constat faptul că creșterea copiilor în unele institute numai baze religioase-morale solide nu are, sau dacă le are sînt numai la aparință, sînt numai o spoitură. În cele mai multe institute lipsesc sufletul educațiunii: iubirea, fără de care nimic nu se potă face.

Și tôte aceste rele provenite din defectul educației religioase-morale ce să dá copiilor — numai o mănăstire de călugărițe le potă vindeca, stîrpi și curăți.

„Un claustru, în care monachele române cu aureola splendidă a casnității pe fruntea lor, în dosul aceluși vël monahal mai alb ea ométul și mai luciú de cât piscurile glecterilor, în umbra sanctuarului vor dicta fielor române dogmele înfricoșate a credinței creștine. Cari monache vor sta ca eroime puternice la tulpina crucei și vor privi umile spre cer, arătând femeii române calea virtuților măestóse.“

Ele vor fi apărătoarele credinței păzitoarele rēntății návalnice și „modul lor de educație va fi operă mare întru mărirea lui Dumnezeu.“

„Copilele vor ieși din mănăstire bogate în esperințe sacre și binecuvîntate cu darurile vieții sfinite; înzēstrate cu pudiciție și inocență tainică ele cu solidaritatea convigerilor creștine vor escela ca soții fidele și mame“

Cu dreptul se zice că viitorul neamurilor e în mîna femeii. Și în special ce ne atinge pe noi Români de din cóce, acest adagiú are valóre incontestabilă.

„Religia și limba; familia și instrucția sînt armele națiunilor. Cine lucră pentru înaintarea acestora, lucră pentru progresul națiunii; cine le iubesc, națiunea o iubesc.“

Prin lipsa de religie și virtute creștinească, femeile pot împinge o nație în decadență, până când femea crescută în școla crucei face glorie nației sale cu viața bogată în idei.

Pnterea divină strábate sufletul petulant a ficei române și îl liniscesce stămpărându-l. Ér dificultățile lumii par că trec pe dinaintea ei cu o mână îngrijitoare, deci trăsesc mai mult. Și pentru bărbat căsătoria cu dinsa e un port de linisce sfință.

Școala religiei e școala fericirii."

Cum vor păstra copilele noastre dulcea limbă românească neatinsă de vespil străini, când ele în familie și în unele pensioane conversează în limbi străine mai bucuroși de cât în limba strămoșească?

Cum va fi familia și instrucția arma națiunii române, când copilele nu învață a fi creștine bune și române sincere — ci caută mai bucuroși distracții în petreceri, în haine de modă și în o condamnabilă trândăvie spirituală?

De lipsă e acum la începutul secl. XX un claustru de călugărițe, în care copilele să se crească a fi creștine și române bune; a fi mame fidele chemării lor, a fi soții credincioși și iubitori și prin toate acestea a înălța edificiul național social al nostru la aceea pompă măreță, care să imprăștie raze de lumină deșteptătoare și binefăcătoare de parte — de parte peste fi nemiului nostru.

I. D-a.

La Roma și Paris.

Lucrările pentru aranjarea unei călătorii la Roma și de acolo la Paris se continuă cu mult succes.

Călătoria va sta din două părți.

Întâia va fi un *peregrinaj la Roma*. Prețul unui bilet de cl. I. dus și întors cu proviziunea întregă pe 10 zile, costă 150 fl., cl. II. 120 fl. și cl. III. 70 fl.

A doua, pentru *expoziția de la Paris*, va fi o continuare a celei dintâii. De la Roma, — *dacă se vor afla 30 inși*, — grupa va merge la Neapol, unde se va face o excursiune pe Vezuv. De aci prin Florența, pasul St. Gotthard la Paris, unde călătoria rămân 7 zile. Călătoria aceasta va costa, — înțelegându-se provizia întregă, trăsuri, hotel, bilete la expoziție ș. a. — pentru cl. I. 470 fl. pentru cl. II. 360 fl.

Plecarea se va face la sfârșitul lunii Septembrie, probabil la 26 n.

Prețurile se socotesc de la Pesta și înapoi. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, și apoi cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Paris reîntorcerea se va face prin Elveția, Germania, Tirol, Viena, Pesta.

Ori ce informații mai detaliate da cu plăcere Redacția „Unirii”, carea aranjază călătoria aceasta, și carea se va îngriji se procure călătorilor plăcerea și comoditatea cea mai mare.

Observăm, că relativ, prețurile sînt cu mult mai ieftine, de cât la călătoria regnicolară ce se aranjază la noi în țară. Prețurile de călătorie se pot plăti și în rate lunare.

Mulțămită publică.

În favorul sfintei Mănăstiri de la Prislop, pe lângă cele publicate în „Unirea” din anul 1899 au mai încurs de atunci în căce următoarele oferte benevole:

(Fine.)

Pe lista Nro 239 și 240 prin On. Petru Nandra paroch în Silvașul sup. de la dsa 50 cr., Susana Nandra preotă 50 cr., Ferencz Josef preot rom. cat. în Govâșdia 50 cr., Anica Lupșa din Hunedóra 50 cr., Petru Șuşman notar cereual în Silvașul sup. 50 cr., și de la Teimer Boleslov inginer acolo 50 cr. suma 3 fl.

Pe lista Nro 536 prin On. Michail Pop preot în Paroș-Pestere de la dsa 50 cr., George Negovan 50 cr., Mihail Andreș 50 cr., Petru Andreș 20 cr., Ianeș Andreș I. Ianeș 10 cr., Ianeș Andreș I. Mihail 30 cr. și Anița Fărcaș 20 cr. suma 2 fl. 30 cr.

Pe lista Nro 744 prin Dl. Nicolae Predoniș învățator în Tustea de la Márton Berger 1 fl., Pallosy Vincze 50 cr., Pallosy Vinczené 50 cr., Ormay János fost notar cereual 1 fl., Lörincz Jakab 50 cr., N. N. 25 cr., Abrahám Lörinczné 50 cr., Alionú Merinționi 50 cr., Crăciun Andreșoniș 50 cr., Gáspár 50 cr., Flóre Merinționi 20 cr., Nicolaș Predoniș 50 cr. suma 6 fl. 45 cr.

Pe lista Nro 535 prin On. Paul Itul paroch în Sălașul sup. de la dsa 50 cr., preotă Maria Itul 50 cr. suma 1 fl.

Pe lista Nro 526 și 527 prin On. Aron Mihăescú paroch în Rîu alb de la dsa 50 cr., Ioan Fărcaș preot gr. or. Băesci 25 cr., Abrhm Stoicenta din Rîu alb 50 cr., Șiga Herta 05 cr., apoi din Mătesci de la Nicolaș Popoviciú 50 cr. etc. cu totul din Rîu alb și Mătesci saú colectat suma 4 fl. 15 cr.

Pe lista Nro 248 prin On. Petru Chețan paroch în Densuș de la dsa 1 fl. și Cassa bisericii 2 fl. la oaltă 3 fl.

Prin acesta atât Domnilor colectanți cât și generoșilor contribuenți le exprimăm în numele sfintei Mănăstiri cele mai căldurose simțeminte de recunoștință și mulțămită.

Hateg în 14/2 Februar 1900.

Nicolaș Nestor
vicar for. adm. gr. cat.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Ioan Oltean Bara din Ciuc-Ghimeș a cumpărat o S. Evanghelie în preț de 25 cor. pentru Capela edificată în a. 1899 din Ghimeș-Rechitis, pentru care faptă i se aduce sinceră mulțămită. — Spectatul domn pretore Vasile Ianza a binevoit a dona bisericii gr. cat. din Petroșeni o S. Evanghelie cu litere latine în preț de 80 corone, pentru care dar frumos respectiva comunitate bisericească îi exprimă și pe această cale căldurosele sale mulțămiri. Petroșeni. Ștefan Radic. — Bătrânul Oâmpean Ioan și Nistor Șandor curator prim din Dadrád-Széplak au cumpărat pe sama s. bisericii de acolo o S. Evanghelie în preț de 25 corone, pentru care faptă i-se aduce sinceră mulțămită. — Dumitru Suciu și soția sa Rozalia n. Nirăștean au cumpărat pe sama bisericii gr. cat. din Nirășteu un „liturgier” legat în piele, în preț de 3 fl. 20 cr. iar Georgiú Iacob și soția sa Ana n. Suciu un „euholgiú” de asemenea legat în preț de 3 fl. 80 cr. pentru cari fapte creștinești îi se aduce mulțămită și pe calea acesta, dorindu-le ca Dumnezeu să le răsplătescă înzécit și insutit Nirășteu 5 Martie 1900 Aleșiú Viciú paroch gr. cat.

Numire. Dl. Ioan Rațiu, prof. la pre-parandie și școala super. de fetițe, a fost numit profesor la gimnasul din loc pentru limbele română și magiară. Dsa nu-și va ocupa noul post de cât la Septembrie viitor. Felicitările noastre!

Advocat nou. Dl. Dr. Ioan Harza aduce la cunoștință publică, că și-a deschis cancelaria de avocat în Reghinul săsesc.

Vechiul Calendar. O mișcare generală s'a pornit în toate statele orientale pentru părăsirea vechiului calendar și introducerea celui nou. Același lucru s'a făcut și în România. O comisie de oameni savanți au și prezentat guvernului un memoriu pentru adoptarea stilului nou. Memoriul acesta s'a publicat în numărul ultim din „Noua Revistă Română”. În ședința senatului de la 19 Febr. v. G. Sefendache, interpeleză pe ministrul instrucțiunii asupra acestei plănuite reforme. La discuție ieș parte amândoi Mitropoliții. I. P. S. Sa mitropolitul Moldovei protesteză contra tendinții de a se introduce reforme, cari sdruncină temelii bisericești ortodoxe. Er la protextul acesta I. P. S. Sa Mitropolitul Primat a mai adaus, că nu numai clerul, dar și totă lumea ortodoxă trebuie să sprijinească biserica și să o apere contra unor, cari căcă s'o desbine fătiș, mai întâiu prin schimbarea de calendar. Halal de așa argumente și considerații! cu de acestea nu vom pute face nici un progres, dacă și în ast fel de reforme găsece omenii cestiuți grave dogmatice! —

Pentru Expoziția din Paris. Ca obiect de artă bisericească modernă, ministerul cultelor din România, va trimite la Expoziția din Paris un epitaf reprezentând plângerea Maicii Domnului în momentul când Domnul Christos avea să fie așezat în mormint, având în preajma sa pe apostoli și pe Iosif și Nicodim. Epitaful a costat 20.000 lei și este lucrat în fir și mătăsa de către d-na Anna Roth, cunoscuta maestră de broderii din Capitală. Acest obiect de artă, a cărui lungime este de 2 1/2 m. pe 2 m. lățime, a fost prezentată zilele trecute M. S. Reginei, care, vızându-l a binevoit să-și manifeste via Sa mulțămire despre modul cum a fost executat și a exprimat Regala Sa dorință ca el să fie expus cât-va timp în una din sălile Ateneului, pentru ca și publicul nostru să aibă prilejul de a admira acest obiect de artă. Epitaful așa cum e — serie „Rom. Jună”. — nu e nici artă românească, nici însuflețit de spiritul, care ar trebui să stăpânească ori ce lucrare de această natură. Nici compoziția și nici aranjarea decorațiilor nu sînt bine. De asemenea lipsesce frumuseța figurilor, atât de măiestrit esecutate în lucrările mari bizantine. Er dna Roth, nu e de cât o evreică, care nu pte avé idee de stilul românesc, ne cunoscând spiritul românesc. Din acest punct de vedere epitaful e o lucrare slabă, foarte slabă, care nu ne va face onóre la marea expoziție unversală.

Mulțămită publică. Subscriși în numele tinerimei din Alămor aducem pe această cale celea mai căldurose mulțămiri Onorabilei societăți de lectură „Inocențiu Micu Clein” a teologilor din Blaș, pentru generositatea, cu care au binevoit a ne dona pe sama bibliotecii noastre populare următoarele opuri: „Epistole către un preot tiner” (2 vol.) „Pregătire la morțe” „Duch muscălescu” și „Tragedia calvarului”. Alămor în 26 Februar 1900 Alesiu Lazar preot și pres. soț. Samoilă Florea bibliotecar.

Necrolog. De la Oradea mare se anunță decedarea poetei Lucretia Rudow Suciu mórta în 5 crt. în etate de 40 ani. Distinsa autóră a frumosului volum de „Versuri”, a traducerii „Laokoon” de Lessing, lasă pe urma-i adinci regrete.

În veți amintirea ei!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saū

Inviațiunii pentru preoți față de credincioșii bolnavi, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și igienic.

(Continuare.)

Îndrumări igienice.

Scim din experiență cum că poporeni în toate împrejurările de viață, de trebuință, de sfat, ajutor, în bucurii și în necasuri, în boale trupesci și sufletesci, în golătate și sărăcia, alergă la preot ziua și noaptea. Preotul, e cel de dintăiu chemat și în nenorociri. Viața, sfatul și averea lui este, și trebuie să fie ca o lumină, care consumându-se pe sine, luminează și îndreptă pe alții. Pot zice dară, că mai cu samă în timpuri de boale, persoana preotului, sănătatea lui, ba și a familiei lui, e mai tare espusă contagiunii, ori cât de tare ar fi constituția lui trupescă. E de lipsă dară ca și preotul în îndeplinirea carității creștine și a funcțiunii de păstoriu și samaritan îndurat, să se scie feri și pe sine și și pe alții, ca să nu ducă germenele bolii aiea. E drept că inclinațiunea spre morburii încă face pe preot fricos; bine e „minte sănătoasă în trup sănătos“ adecă bine nutrit; considerând înse, că noi preoții în cea mai mare parte, și cu deosebire cei de la sate, avisați de a fi „tuturor toate“, și de la nime ajutamați, cât nu scim, de nu am avé singur în Dumnezeu speranță, că cu ce vom aștepta ziua de mâine, și trebuie se lucrăm alătura cu muncitorii spre a ne câștiga, nu pânea chemării noastre de preoți, ci hrana trupului, prin ce sîntem detrași de la speciala chemare și rămănem în dărăpt în luminarea noastră și a poporului, noi, zic în așa condiții grele, istoviți de putere, nici nu putem se nu fim și din asta cauză infectați și trântiți la pămînt, când se ivesce vre o epidemie, fiind numai trestie clătita de vînt. Și singura putere ce ne mai dă curaj este: că păstoriul cel bun sufletul și-l pune pentru oile sale, și așa tăria noastră este Domnul. „Certându-mă, m'a certat Domnul, érá morții nu m'a dat“ zice psalmistul.

Se privim și esaminăm pe preot, numai în timpuri normale și vom vedé cât de espusă este sănătatea lui, dar în timpuri de boale epidemice?

Se ne uităm la poziția preotului, începînd de la greaua misiune în seannul mărturisirei poporului, când separat de agomotul estern și de aer liber abundent, trebuie să-și concentreze forțele fizice și sufletesci la un punct, spre a se transpune și a pătrunde în sufletul și intențiunea penitentului, ca părinte, ca judecător și ca medic. Se abstragem de influențele climatice, de temperatură, de recéla zidurilor bisericii, ori și a căldurei acestora sau a unei chilii acomodată, și ne vom convinge, cât de mult e espusă sănătatea lui.

Se stai nu ore, ci zile întregi concentrat cu mintea, e o greutate, care multora le costă viața, și care numai prin voință de fer se pôte suporta!

Cine nu a esperiat la atari ocațiuni mirosurile neplăcute legate de vesmintele saū trupul penitentului, cum și mirosul greū din gură? Cine va puté garanta că între sute, ba și miș, nu va fi care va atacat de boale diferite, de bube etc. din cari la atari ocațiuni și preotul se pôte infecta?

Ce se mai zic apoi despre mirosul greū, pe care preotul îl află în casa bolnavului, la patul lui, și alte neputințe, de la cari nu ne putem da înapoi? Dară periclu în timpuri de grele epidemii, dinaintea cărora mulți fug, lăsându-și casa, și numai preotul și medicul trebuie se stea pe câmpul de răboi? Cronica epidemiilor mari a înregistrat cu admirare și laude pe paginile sale exemplele cele mai strălucite de eroism preotesco; ba, pentru preot această formă de eroism e un precept a chemării și onorei statului său, ca și a unui oficer pe câmpul de lupte. Pe paginile istoriei aflăm numele preoților, cari în timpuri de epidemii au devenit chiar martiri a vocațiunii lor.

Nu fie care preot poșede în măsură egală cu altul nici tăria, dar nici tactul înăscut de a sci și tracta, și de a fi și precaut pentru ferirea persoanei sale și a altora de contagiuni în diverse morburii. Pentru aceea acest mic comentariu igienic este și doresc se fie un memento amicabile cu cele mai bune intențiuni, și aceste inviațiuni să nu se trecă cu vederea, nici în timpuri normale.

Se ne închipuim lamentările bolnavului, tristeta familiei, neliniștea, alergarea după ajutor; ore nu au aceste toate un caracter deprimător asupra noastră? dar mai cu samă asupra începătorilor? Adange la aceste înădușela din casa, a dese închisă ca hermetice, norul de miros greū și strigatul de durere saū lupta cu morțea. Au nu trebuie aci curaj și tăria sufletescă și trupescă și numai spre a le privi?!

Igiena ce e drept nu cunoșce alt remediu în atari casuri de a oțeli firea preotului, de cât curajul, și tot ce pôte recomanda igiena este, de a evita totul prin ce s'ar puté conține vre un periclu dăunos propriei sănătăii ori altora. Un trup nedat cu de aceste, cum și inclinat la morburii, va suporta cu greū; dară curajul și încrederea în Dumnezeu, fără a cugeta plin de frică, că vei fi infectat, scutesce mai bine ca toate mijlocele desinfectătoare. Momentul moral în aceste casuri jôcă rolă foarte mare, din care cauză și direcțiunile recomandă curajul și încrederea morală ca mijloc preservativ.

Probabilitatea infectării, în îndeplinirea unei ori altei funcțiuni, stă în raport egal cu timpul ce-l petrecem la patul bolnavului, de aceea în casuri epidemice nu e prea consult a petrece cu bolnavul mai mult, de cât se cuvine și reclamă împlinirea datorinței. Cu această ocaziune e de a se recomanda curățenia și aerisarea casei, unde zace bolnavul. Sfaturile, îndrumările de la preot în casuri analoge, au mai mult efect, de cât toate admonierile și îndrumările medicului ori a direcției.

Ca o regulă specială igienică și preservativă este pentru preot, ea în cât numai se pôte, se nu mērgă cu stomacul gol la

cel bolnav în nici un fel de boală, și în deosebi în boale epidemice, pentru că e cu mult mai espus ori cărei contagiunii, preotul flămând fiind, ca în stare sătulă, când forțele fizice opun o rezistență mai mare ori căruia atac.

Față în față cu penitentul ori bolnavul se nu stele nici o dată, și cât se pôte să se ferescă de a-l atinge; nici să nu privescă fix în fața lui, ca une ori se nu-l causeze grătă figura lui ori alte trăsuri a feței lui, nici se nu-l vorbescă de tot aprôpe la gură saū urechiă. La întinderea s. cuminecături se fie foarte precaut, și lingurița și năfrâmița să se ștergă respective spele bine în dată, ca nu cum va prin ultare să se folosescă și la alții sănătoși, cari pot să se infecteze. E consult, chiar din aceste motive igienice ca și cu ocaziunea cuminecării la s. Pască, și de altă dată când se cuminecă mai mulți, ca după fie care să se ștergă lingurița, și a nume așa că cu două degete de la mână stînga, în care se ține s. potir, te folosescă așa că între aceste se ține un capăt a acoperitorei de pe s. potir, cu care apoi ștergi lingurița. O altă regulă preservativă este, se nu resuflăm de felu pe gură, ci pe nas, de ore ce prin gură intră mai ușor și mai de a dreptul miile de corpuri saū microbi ori bacterii ce notă în aerul atmosferic și în specie în regiunea bolnavului.

Preotul mergînd la bolnav în genere, dar mai cu samă la cei ce sufer în morbi contagios să se ferescă se nu asude, și se fie stropit cu carbol, de care mereu să aibă în casa sa, firesce sub încuietore, spre a se stropi pe sine și vesmintele. Cu carbol se pôte stropi și casa și pe al săi mai cu samă, în cazul când casnicii cutărui bolnav vin mai a dese la preot.

Preotul întorcîndu-se de la bolnav, se nu între de o dată în casa lui ori a altuia, ci se petrecă cât-va timp în aer liber spre a se ventila el și vesmintele, și spre a induce în plămîni aer curat. Sosind a casă, să-și pună numai de cât vesmintele la aerisare, fața, mâinile și gura se și-o spele cu acid carbolic, prin ce se micșoréză periclu de a duce boala contagioasă cu sine.

Se recomandă în genere — cine pôte — și mai cu samă în timpuri de epidemie o viață și traiu regulat și o masă saū nutrire bogată, ori cât de materialicesce ar suna acest cuvînt.

Pericolele igienice, cari amenință pe preot la patul bolnavului, sînt tot așa de mari și acelea-și și cu ocaziunea înmormintărilor și a pomenilor, unde mai sînt în us de aceste din urmă.

În comunele noastre rurale, în cari încetarea din viața a unui om, e un eveniment, despre carele povestesc săptămîni întregi, se adună în dată multă lume la casa mortului, parte din curiositate, parte din compătimire, parte ca să se împărtășescă de mîncarea și beutura (pomene) ce se dă pentru cel mort, și care datină a trecut în un abus și scandal, pentru că produce sărăcia în popor și cei ce gustă din atari mese, dacă nu se pot sătura să le fie pe câte va zile, încă îl vorbesc de rău; — la atari ocațiuni o epidemie se pôte lăți ca fulgerul și încă în mai multe comune,

de cum va preotul nu a știut ori nu va ști desvâța pe popor cel puțin în atari cazuri de a nu face pomene și de a nu se aduna mulțimea, chiar în propriul interes sanitar. Aci trebuie să pășescă, fie și la întreprinderea preotului — și dirigătoarea spre a restringe ori chiar a împedea de aceste. Ce e drept în popor o atare măsură va produce reacțiune și resens, dar cu înțelepciune și tact scopul pe încet se ajunge.

Tot așa de dăunos sănătății preotului, ba și publicului mai mic, este aerul corupt etc. mai ales în casa mortului. În deosebire dacă în aceea se mai face și foc, sau se covece ori ferbe pentru pomene, prin ce se accelerează și descompunerea mai repede a cadavrului. Deci este absolut de lipsă a opri facerea de foc, și pregătirea de mâncări în atare casă în timpul cât e cadavrul acolo.

Apoi ce se mai zice de datina, ba pedepsă așa pute-o numi — din acele comune unde e în us ca preotul ori cantorul se petrecă în casa mortului 3 zile și 3 nopți spre a ceti așa numiții stîlpi la mort, adică cei 4 evangeliști și din psaltire? Se mai pôte și așa tortura o ființă, ce se numește preot, la începutul altui seclă nouă? E prea mult! Și sum ferice că la noi nu e în datină. Ore cu plăcere și din inima cetesece preotul atunci, când pôte de o parte îl molestează mirosul greș, aerul corupt, frica de a se bolnăvi de altă parte mirosul de mâncări și beutură, lamentările, alergarea bucătăreselor, sunetul vaselor, plânsul copiilor, sborul găinilor, ce trag la culcușii în casă și a dese sboră peste capul preotului? Sau crede poporul, că rugăciunea nu are efect, de cât făcută lângă mort? Dacă ar fi așa, atunci cum ne-am pute ruga pentru cei morți în răsboale de parte, sau înecați ori mâncați de fêră sêlbatică? Și apoi ce se mai zice când sînt 2 sau 3 morți de o dată, atunci pe care să-l preferesc? Acastă datină, este a se șterge total ca nu ce și fôrte stricacios preotului dar și dejositorii.

(Va urma.)

Silințele de unire în Moldova cătără sfârșitul vécului al XVI-lea.

(Continuare.)

Îesuiții erau deci siguri de bunăvoința și favorul hospodarului. Exemplului stăpânului său i-se acomoda și boiarii, și până și episcopii schismaticei dovedeau pe întrecute favorul său față cu misionarii și-i încredințau despre simpatiile sale față cu Roma. Părinții se apucară deci cu rîvnă de lucrul, pentru carele i-au trimis în Moldova. Privirea la largul câmp de lucru, care se deschise ochilor lor, și sperarea de a dobîndi atâtea miș de suflete părăsite pe sama credinței celei adevărate și pe a cerului i-a făcut, să dea ultării tôte neplăcerile și greutățile vieții de misionar.

Dacă ore unde, atunci în Moldova păreau a se pune stavile aprôpe neînvingibile în calea activității Îesuiților spre unire; căci în rare părți ale lumii se va fi găsit o amestecătură de servilism, ignoranță, imoralitate și superstiție asemenea celei din Moldova. Trépă culturală a poporului românesc pe vremea aceea era fôrte adâncă,

majoritatea covârșitoare nu numai nu avea idee despre cultură, ci o desprețuia chiar din adâncul inimii. O dovadă elocuentă despre starea culturală de jos a Românilor de pe vremea aceea ne oferă zicala lor, „că ômenii cei învățați își perd mintea“, și lauda cea problematică, carea se obișnuia, să o dea celui avîntat la cultură mai înaltă, „că este nebun de știința cea multă“. Singurii ômeni, cari păreau a fi chemați, să îmbunătățescă sôrtea masselor și să le împărtășescă adevărurile fundamentale ale creștinismului și elementele moralului, — preoții, — ei însăși nu se prea ridicau în privința culturală peste țărănimea de rînd. Mulți dintr'înșii nu înțelegeau nici măcar rugăciunile acelea slave ori grecesci, cari se obișnuiau a le sevărși numai în chip mecanic. Ei de a rîndul nu șiau să cetescă și să scrie. Tôtă religia lor se mărginea la nisce deprinderi esterne, pe cum sînt postul, închinăciuni și însemnarea cu semnul crucii înainte iconelor sfinților. Despre o învîntare salutară a unei credințe ca această asupra moralității firesce că nu putea, să fie vorbă. Mulțimea de soții, carea o deprindeau Mohamedanii, de multe ori o imitau și Români. Desfacerile căsătoriilor erau la ordinea de zi. În zile de Duminecă și de sêrbătoare petreceau la beutură până nôptea târziu. „De beutură,“ scrie Demetriu Cantemir cam la un veac mai apoi, ¹⁾ — dară adevărul acesta trist se potrivește și timpului, despre care grăim noi. — „de beutură nu au grêtă prea mare.“ Și mai la vale istorisește auctorul acesta: „Cei ce locnesc în țara de jos și pe lângă hotarul țării muntenești, iubeșc vinul mai mult de cât cei alaiți. Odinôră s'a apucat pe rêmăș un Moldovan cu un Muntean, să vadă, cari sînt mai volnici, Moldovenii au Munteneii, și au mers pe podul din Focșani . . . unde atâta s'au gâlcevit amîndoi cu păharêle, în cât a cădut Munteanul de multă beutură de vin; er pe Moldovan pentru învingere l-a dărut Domnia cu boierie.“

De demoralizarea această generală a poporului de rînd ne vom mira mai puțin, dacă vom cumpêni, ce poziție de jos a cuprins țeranul român vécuri de-a rîndul. Neîncetatele năvăliri dușmane ale Tatarilor îl siliră de-a rîndul, să scape cu tôte averea sa în ținuturi, cari din cauza pădurilor și munților erau mai neapropiate, și acolo îi căuta, să petrecă luni întregi împreună cu soție și cu prunci. Întors la moșia sa cea despoiată și arsă, în scurtă vreme mai apoi îl cerceta colectorul de dare al hospodarului, care nu avea numai, să plătescă în fiesce care an Porții sume uriașe, ci purta grije și de aceea, ca să-și umple buzunariul său propriu. Avera cea mai de pe urmă, ce o mai avea țeranul, îi căuta, să o dea hospodarului. De cum va nu putea, să împlinescă pretensiunile, cari i-le făcea colectorul, nu-i rămânea alt chip de scăpare, fără să se permită, ca puțintica lui avere să se confisce, sau să o vîndă pe un preț de batjocură boiarului mai bogat și să între la el în slujbă. Țeranul alegea de-a rîndul chipul din urmă, pentru ca să nu rămână făr de patrie și făr de ajutorii; el se făcea iobagiul marelui proprietarii, carele în scurt îl despoia și de libertatea personală și-l tracta

¹⁾ Descrierea Molovei p. 249.

ca un „lucru“, ²⁾ și nu avea nici un interes, ca să-l cultive în privința spirituală și religioasă. Așa a urmat apoi, că poporul de loc nu cunoscea religia sa, dară în loc de această se ținea cu atât mai tare de tradițiile și fabulele superstițioase moștenite.

A lucra în mijlocul unui popor ca acesta nici de cum nu era ușor. Dară Îesuiții nu se înfricără de greutăți. Din cauza, că ciurma bătnea încă și acuma, de o cam dată nu se aședară în mănăstirea din Cotnar, carea li-se asignase, ci lucrau mai ales spre întorcerea Sașilor și Ungurilor pe acolo, pe unde-i găsiu. Activitatea lor a și fost încununată cu rezultat învederat, căci în scurtă vreme se întorseră la catolicism ca la 5000 de eretici. ³⁾ Abia numai în primăvara anului următorii (1589) înfițară părinții o casă de misiune și deschiseră o școlă. Roman, Cotnar, Iași, Neamț au fost cele dintâii stațiuni de misiune; dintr'insele pătrundeau în satele și moșiile din vecini și cereau pe cei rătăciți. ⁴⁾ Bune serviții le făcură în păstoria această grea cinci Îesuiți alungați din Ardeal și mai ales părintele Valentin Lado. ⁴⁾

* * *
(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Istoria legii nouă de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinerețele lui Isus. Isus ca profet, 399 pag. prețul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. prețul 3 cor. 40 fil. Și în tomul al doilea apărut acum întălmim același stil plin de frumșetă. aceeași limbă românească curată, aceeași admirațiune și încântare pentru faptele mărețe sêvrșite de Omul-Dumnezeu în ultima sêptemână petrecută pe pămînt. Și venitul ce va realiza din cartea această autorul îl destinăză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria această cu tot de dînsul ca pe o scriere necesară și fôrte folositoare fie cărui adevărat creștin.

Posta Redacțiunii. Preotului J. În forma trimisă nu se pôte publica. Binevoii a o reface, scriind obiectiv despre ceea ce doriți a tracta. — On. L. M. în M. „Rosariul“ în românește nu este, și nici nu recomandăm introducerea lui în biserica grecescă, cu atât mai mult, cu cât Sînția Sa Pontificale roman, oprește strict ori ce amestec de rit. Recitarea rosariului e un act de pietate, ce aparține bisericii romane. La noi sînt preafrumosele rugăciuni și cântări din canoane cătără Preacur. Vergură Maria (Paraclisul), cătără Dl nostru Isus Christos, cătără cetele ângeresci și ângerul păzitorii, tôte cuprinse în noua edițiune a Orogierului celui mare. Canonul cătără dl Christos e și recomandat, ca să se reciteze în acest an Iubilar, prin cerculara colectivă a Ilustrilor Arhieriei de dto 18 Ian. crt.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

¹⁾ Cf. Xenopol l. c. p. 137—151.

²⁾ Cf. scrisoarea lui Bruti cătără Gregoriu XIV din 18 Ian. 1591. (Theiner l. c. n. 142. p. 191.)

³⁾ În anul 1590 personalul casei de misiune de la Roman consta din următorii Îesuiți: P. Ioannes Schonhovanus superior, părinții Iustus Rab și Nicolaus Kurtic misionari, Ioannes Mediomontanus și Marcellus Merkler învățători (Archiv. Prov. Polon. S. J., Catalogi breves Nr. 1).

⁴⁾ Cf. scrisoarea lui Hanibal cătără Montalto din 13 Apr. 1589. (Theiner l. c. n. 103. p. 133.) Principele, sub care a fără de acești 5 au fost alungați și cei alaiți Îesuiți din Ardeal, a fost același Sigismund Batori, pe carele Îesuiții lucă în an. 1587 îl lădaseră așa de mult în epistolele sale. (Cf. Litterae Soc. Iesu duorum annorum 1586—1587. p. 189—194. Grabowski, Starozytnosci Polskie, T. II. p. 432.)

„CONSUM“ SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII ÎN BLAȘ.

Convocator.

P. T. Domnii acționari ai societății comerciale pe acții „Consum“ să invite cu onoare — în sensul §. 18 din statute — la a VIII (opta) adunare generală ordinară, care se va ține la Blaș în 17 Martie st. n. după amiezii la 3 ore în localul „Patriei“.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea adunării și esmiterea alor doi membrii pentru supraveghierea scrutioului și verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcțiunii și a comitetului de supraveghiere; bilanțul pe anul 1899 distribuirea profitului curat și darea absolutoriului.
3. Fixarea marcelor de prezență pe anul 1900; distribuirea sumei destinate spre scopuri culturale și de binefacere și fixarea termenului pentru plățirea dividendei.
4. Sortirea și alegerea membrilor în direcțiune.
5. Întregirea comitetului de supraveghiere.

Domnii acționari, cari voiesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotentat, sînt rugați a-și depune la cassa societății (§. 23) acțiunile și documentul de plenipotență cel mult pînă în 16 Mart. la 12 ore.

Raportul direcțiunii stă la dispoziția acționarilor în cancelaria societății.

Blaș, 24 Februar 1900.

Direcțiunea.

Onorată Adunare generală!

Comitetul de supraveghiere — conformându-se îndatoririlor, ce-i impun statutele a examinat de re-pețite ori bilanțele lunare, a scontrat cassa și le-a alăturat cu cărțile de comptabilitate; pe cari le-a găsit bine deduse. — S'au vizitat magazinele și pivnițele, unde s'a convins despre buna ordine. Același comitet esaminând bilanțul de pe anul 1899 dinpreună cu proiectul referitor la împărțirea venitului curat găsindu-le în ordine le primesce fără nici o observare.

Pe basa raportului nostru propunem Onor. adunării generale să binevoiți a lua spre scire aprobătoare bilanțul pro 1899 să primiți proiectul de împărțire a venitului curat și să dați absolutorul direcțiunii pe cum și comitetului de supraveghiere.

Blaș, 3 Februar 1900.

Comitetul de supraveghiere.

(6) 1-1

Active.	Contul Bilanțului.		Pasive.	
Numărar în cassă	2024	12	Capital de acții	40000
Debitori	14026	66	Rate versate	32747
Mărfuri	66547	48	Împrumut	24654
Mobilar	5375	77	Creditori	25583
Depuneri	334	11	Fond de rezervă	1542
Cheque	104	12	Cauțiuni	280
Timbre	490	21	Diverse	1004
			Dividendă neridicată	451
			Profit curat	2638
	88902	47		88902
				47

Esıte.	Contul profitului și perderilor.		Întrate.	
Asigurări	57	56	Din vînzarea de mărfuri	15178
Chirie	1776	66		63
Interese	1694	05		
Marce de prezență	150	—		
Spese curente	1669	12		
Frachțiuri și Porto postal	2521	68		
Dare	918	31		
Salarii	3694	97		
Competință de Timbru	57	91		
Profit curat	2638	37		
	15178	63		15178
				63

Blaș, din ședința direcțiunii ținută la 18 Ianuarie 1900.

Victor Turcu m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Gavril Pop m. p.
preș.

Hodosiu m. p.
director.

Domșa m. p.
notar.

Dr A. Bunea m. p.
Dr V. Hoasu m. p.

Dr V. Szmigelski m. p.
I. F. Negruti m. p.

S. Muntean m. p.
Nic. Pop m. p.

S'a confrontat cu cărțile și s'a aflat în ordine.

Comitetul de revisiune:

Dr Alexandru Pop m. p.
președinte.

İacob Murășan m. p.

Dr Isidor Marcu m. p.

Șofron Stan m. p.

Gavril Precup m. p.